

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ MUTLULUK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**EXAMINATION OF TEACHERS' PROFESSIONAL HAPPINESS LEVELS**Erdoğan KIZILKAYA¹, Musa MURAT², Hasan ÖZDEMİR³**Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri****Makale Bilgileri****Geliş Tarihi**

14.03.2022

Kabul Tarihi

01.04.2022

Anahtar Kelimeler

Öğretmen, meslek, mutluluk

Özet

Mutluluk, öznel bir tanımlı olan bireysel bir kavram olduğu kadar, sosyal ve kişilerarası ilişkileri ve örgütsel bağlamları da etkileyen bir kavramdır çünkü öznel deneyimler farklı sosyal yapılarda ve durumlarda değişebilmektedir. Bu sosyal yapılar ve durumlar için en yaygın yer, bu bireylerin ait olduğu kuruluşlardır. İş yerindeki mutluluk insanları mutlu etmek için tek başına yeterli olmasa da işteki mutsuzluğun kendisi insanları mutsuz edebilir. Çalışmanın örneklemini 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Pendik ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan 169 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenler üzerinde Ünüvar (2021)'in geliştirdiği İşte Mutluluk Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma neticesinde öğretmenlerin demografik bilgileriyle mesleki mutlulukları arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

Article Info**Received**

14.03.2022

Accepted

01.04.2022

Keywords

Teacher, profession, happiness

Abstract

Happiness is an individual concept with a subjective definition, as well as a concept that affects social and interpersonal relationships and organizational contexts because subjective experiences can change in different social structures and situations. The most common place for these social structures and situations is the organizations to which these individuals belong. Although happiness at work is not enough to make people happy, unhappiness at work itself can make people unhappy. The sample of the study consisted of 169 teachers working in primary schools in Maltepe and Pendik districts of Istanbul in the 2022 academic year. The Happiness at Work Scale developed by Ünüvar (2021) was applied to the teachers. As a result of the research, no relationship was found between the demographic information of the teachers and their professional happiness.

1. GİRİŞ

Elbette mutluluk eğitimin tek amacı değildir ancak temel amaçlarından biridir. Mutluluk, tüm öğrenme durumlarını değerlendirmek için bir temel oluşturabilir. Herkes gibi, bir öğretmen de endişelerinden, korkularından ve sorunlarından tamamen kurtulamaz çünkü olumsuz duygular da olumlu duygular kadar doğaldır ve günlük yaşamın bir parçasıdır. Ayrıca olumsuz duyguların varlığının mutluluğu ve onun saygınlığını tanımada etkili olduğu düşünülmektedir. Hayatta her zaman en iyisini ummak yerine, karşılaştığınız zorlukları bir

¹ Mehmet Emin Pulatkonak ilkokulu, İstanbul, erdinchoca@windowslive.com, ORCID: 0000-0003-3924-1875 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)

² Sare Selahatin Uzal ilkokulu, İstanbul, musamurat1@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4551-4753

³ Türker İnanoğlu ilkokulu, İstanbul, e-mail: ozdemir-hasan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3782-1959

deneyim olarak kabul etmek ve onlardan öğrenmek, hayata bakışınızı değiştirir. Bu beklenti şüphesiz öğretmenin kariyeri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacaktır (Noddings, 2003).

Okulda mutlu ve gönüllü olmak, gün boyunca karşılaştığı insanların ve olayların iyi yönlerine daha fazla odaklanmasını sağlar. Bu, öğretmenin mesleki başarısını artıracak ve okul topluluğu ve öğrencilerle daha etkili iletişim kurmasını sağlayacaktır. Kısacası neşeli bir ruh hali, öğretmenlerin sahip olması gereken önemli niteliklerden biridir (Ergün, 2009).

Etkili öğrenme için uygun sınıf koşullarını hazırlamak öğretmenlerin sorumluluğundadır ve bu koşullardan biri de sınıftaki duygusal ortamı olumlu hale getirmektir. Sınıf ortamı, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde veya öğrenci-öğrenci ilişkilerinde gözlemlenebilir. Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyebilecek duygusal bir ortam; Öğretmenin ruh hali ve tutumuna bağlı olarak, samimi, sıcak ve demokratik nitelikler göstererek keskin, resmi, ağırbaşlı veya olumlu olabilir. Ancak sınıfa isteyerek ve mutlu bir şekilde giren bir öğretmen, öğrencilerin zamanlarının çoğunu geçirdiği güvenli ve keyifli bir sınıf ortamına kavuşarak öğrenme korku ve kaygılarını azaltabilmektedir (Ergün, 2009).

1.1. Mutluluk

Yüzyıllardır insan yaşamının en büyük amaçlarından biri olan mutluluk kavramı, gelişim ve değişen gençlik bağlamında bambaşka bir anlam kazanmıştır. Günümüz insanının gündelik işlerinden, çalışma stresinden, tüketim hırslarından aradığı mutluluğun, bir asır önce yaşamış bir insanın mutluluğu ile aynı olduğunu düşünemeyiz. İnsanın doğaya yabancılaşması, evrenin birliğinin bir parçası olduğunu unutması ve artan ihtiyaçlarını karşılama gücünün azalması, insanları doyumsuz, mutsuz bir yaşama mahkûm etmektedir. İnsan mutsuz olduğunda bencilleşir ve başkalarının mutluluğunu engeller. Geçmişten günümüze insanlar hayatlarının tek amacını mutlu olmayı belirlemiştir. Günümüzde insanların karşılaştığı sorunlar ve stresler arttıkça mutluluk arayışı da artmaktadır. Eski çağlardan beri var olan mutluluk kavramına genel bir tanım yapmak oldukça güçtür. Genel olarak, mutluluk bir zihin ve duygu durumudur. Hayatında mutluluk yerine hoşnutluk ve esenlik temasını kullanabilir. İnsanlar yaşam kaliteleri hakkında olumlu bir değerlendirme yapmaktan mutluluk duyarlar. Tarih boyunca mutluluk farklı açılardan incelenmiştir. Beynin hangi bölgelerinin mutlulukla, hangi hormonların mutlulukla ilişkili olduğu ve bunların azalması nöbetlerle ilişkilidir (Bülbül ve Giray, 2011: 114).

Mutluluk kavramı, insan psikolojisi ve fizyolojisi ile ilgili bir durumdur. Serotonin hormonunun beyinde salınması fizyolojik bir olay olsa da serotonin hormonunun salınımının

insan fizyolojisine etkisi psikolojiktir. Bir insanın mutlu olabilmesi için beynin serotonin hormonunu salmasını gerektiren koşulların olması gerekir. Bu koşullar, kendini rahat ve güvende hissetme, normal rutini sürdürme ve mutlulukla ilgili ihtiyaçları karşılama gibi faktörlerdir. Mutlu olma, mutluluğu tekrarlama ve sürekli olma süreçleri vardır (Baysal ve Aka, 2013: 87).

Mutluluk, kişinin hayatını değerlendirdiği ve etkisini ifade ettiği üç bileşenli bir duygusal durumdur. Mutluluğun bileşenlerinden ilki umut, heyecan, güven, neşe vb. olumlu duygulardır. İkinci bileşen; kin, keder, öfke vb. olumsuz duygulardır. Üçüncü ve son bileşen ise yaşam doyumudur. Bir kişinin mutlu ya da mutsuz olması bu bileşenlere bağlıdır. Birey daha fazla olumlu ve daha az olumsuz duygu yaşadığında ve yaşadığı hayattan tamamen memnun olduğunda mutlu kabul edilir (Eryılmaz ve Atak, 2011: 44-45).

Mutluluğun %50'si genetik yapımızla, %10'u yaşam koşullarımızla (zenginlik, yoksulluk, güzellik, yalnızlık, sağlık vb.) ilgilidir. %40'ı bizim davranışımız tarafından belirlenir. Bu nedenle davranışlarımızı olumlu yönde değiştirerek mutluluk seviyemizi yükseltebiliriz. Mutluluğu artırmak ve sürdürmek için çeşitli adımlar atılabilir: şükran, takdir, empati, olumlu bir tutum geliştirme, sosyal ve kişisel ilişkilere özen gösterme, affetmeyi öğrenme, stresle başa çıkmayı öğrenme, anı kullanma, hayattan zevk alma, azim, yaşam amaçları ve bunlara ulaşmak için çabalamak, beden sağlığını korumak ve manevi bir hayat yaşamaktır (Yazıcı, 2015: 29-31).

1.2. Eğitimde Mutluluk

Eğitim, tarih boyunca tüm insanlar için çok önemli bir görev olarak kabul edilmiş ve toplumların oluşmasında ve gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Okullar, eğitim ve öğretimin planlandığı, programlandığı ve yapılandırıldığı yerlerdir. Okulların varlığının amacı, öğrencileri ve topluluklarını meşgul etmektir. Okullar, bir ülkenin geleceğinin inşa edildiği ve bir ülkenin geleceğinin okulların etkililiğine ve amaçlarına ulaşmasına bağlı olduğu yerlerdir. Önemli işlevleri yerine getiren okullar, toplum tarafından kabul gören, ihtiyaçlarını karşılayan ve desteklenen kurumlar olmalıdır. Okullardaki en önemli paydaşlar öğrencilerdir. Öğrencilerden okullarını sevmeleri ve orada mutlu olmaları istenir. Çünkü okulunu sevmeyen bir öğrenci eğitimi sevmez, dolayısıyla ihtiyacı olan bilgiye de hayatında sahip olamaz. Bu bağlamda öğrencilerin mutlu olabileceği okulların kurulması ve inşa edilmesi gerekmektedir (Döş, 2013).

Eğitim sisteminin tek önemli yanı öğrencilerin akademik başarısı gibi görünse de öğrencilerin çoğu eğitim hayatlarından memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Bu nedenle ülkeler eğitim politikalarını oluştururken öğrencilerin mutluluğunu göz önünde bulundurmalıdır. Okuldan öğrenci memnuniyeti üzerine pozitif psikoloji alanındaki araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Okullarda kazanılan deneyimler öğrencilerin sadece akademik gelişimlerini değil aynı zamanda sosyal ve psikolojik yönlerini de etkilemektedir. Eğitim politikası, özellikle okulla ilgili reformlar, öğrencilerin sosyal ve psikolojik yönleri ihmal edilerek şekillenmektedir (Mok ve Flynn, 2002).

Pozitif teori psikologları ve eğitim teorisyenleri, okulun dikkatini öğrencilerin mutluluğuna ve memnuniyetine çekmek için çalışırlar. Birçok araştırmacı, okulların öğrenci başarısı ve sosyal gelişim çıktıları ile paralel olarak geliştiğini ve öğrencilerin okulda kendilerini mutlu hissetmelerinin daha da önemli olduğunu savunmaktadır (Suldo ve ark, 2009).

Noddings (2003), mutluluğun eğitimin hedefi olması gerektiğini ve iyi eğitimin kişisel ve toplumsal mutluluğa önemli bir katkı sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. Toplum tarafından öğrencilerden beklenen yüksek akademik talepler sonucunda okullar baskı altındadır ve bu durum öğrencileri olumsuz etkilemektedir.

Suldo ve Shaffer (2008) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada öğrencilerin kendilerini daha iyi hissettikleri derslerde sınav puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Modern öğrencilerin yenilik yapmak, çevreyi anlamak ve küreselleşme çağında etkileşim kurmak için yaratıcılığa ve diğer "21. Yüzyıl becerilerine" ihtiyaçları olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir. Öğrenci mutluluğunu destekleyen bir öğrenme ortamı, 21. yüzyıl için en iyi eğitimin geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Okuldan hoşlanan mutlu ilkökul, ortaokul ve lise öğrencilerinin sınıfta saygılı sınıf arkadaşlarına davranmak ve onlarla çalışmak gibi sosyal davranışlar sergilemeleri daha olasıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde mutluluk üzerine araştırmalar daha yeni başlamıştır. Öğretmen görüşmelerinde öğretmen mutluluğunu etkileyen faktörler dikkatle ele alınmış ve araştırma, eğitim alanındaki çok çeşitli makaleleri, yüksek lisans ve doktora derecelerini ve diğer kaynakları (dergiler ve kitaplar) kapsamıştır. Çalışmanın sonuçları detaylı olarak birbirleri ile

karşılaştırılmıştır. Tek bir konu ve birden fazla kaynağın bir arada bulunması, geleceğin araştırmacıları için büyük kolaylık olacaktır.

Türk alan yazınında benzer koşullara sahip çalışmaların eksikliği ve kapsamlı bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır. Umarız, öğretmenlerin mesleki mutlulukları ile bir dereceye kadar ilgili yayınlanmış on adet Yüksek Lisans ve Doktora sınavları ve mutlulukla ilgili değişkenlerin araştırılması literatüre katkı sağlayacaktır.

Türkçe literatürde benzer kriterlere sahip araştırmaların olmaması ve kapsamlı olması bu araştırmanın önemini vurgulamaktadır. Öğretmen mesleki mutluluğu konusunda yayımlanmış onlarca doktora ve yüksek lisans tezinin belirli sınırlar içinde incelenmesinin ve mutlulukla ilgili değişkenlerin araştırılmasının literatüre katkı sağlayacağını umuyoruz.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, öğretmenlerin mesleki mutluluklarının incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki soruya araştırma kapsamında cevap aranmıştır:

Öğretmenlerin mesleki mutluluk ve mutsuzluğuna etki eden faktörler nelerdir?

1.5. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin mesleki mutluluk düzeyleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Mesleki mutluluk düzeyleri cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
2. Mesleki mutluluk düzeyleri yaşa göre farklılık gösterir mi?
3. Mesleki mutluluk düzeyleri mesleki kıdeme göre farklılık gösterir mi?
4. Mesleki mutluluk düzeyleri çalıştığı kuruma göre farklılık gösterir mi?
5. Mesleki mutluluk düzeyleri öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi başlıkları yer almaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırma metodolojisi, tarama modeli yöntemidir. Tarama modeli, belirli grup özelliklerini belirlemek için veri toplamayı amaçlayan bir çalışmadır (Büyüköztürk, 2012). Karasar'a (2014) göre tarama modelleri, geçmişte ya da mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir. Araştırılan bir olay, kişi veya nesnenin bağlamı ve doğası anlatılmaya çalışılır. Tanısal model, olayların

nedenleri üzerinde durmak yerine, koşullar, özellikleri ve aralarındaki ilişki arasında bir ilişki bulmaya çalışır.

Bu çalışmada, İstanbul ilinde Maltepe ve Pendik ilçelerinde ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden geri bildirim almak amacıyla Ünüvar (2021)'ın geliştirdiği bireysel mutluluk ölçeği kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Pendik ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 169 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan yöneticilerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Durumları

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek		
	f	f	f	%
	129	40	169	100

Tablo 1 incelendiğinde 129 kadın katılımcı, 40 erkek katılımcı olmak üzere toplam 169 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Mesleki Mutluluk Ölçeği: Yazındaki çalışmalara bakıldığında zaman ve maliyet tasarrufu sağlamak, pek çok farklı değişkenin araştırmada bir arada ele alınmasına olanak tanımak ve uygulama ve değerlendirmeyi kolaylaştırmak adına araştırmacıların genellikle kısa form ölçekleri daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmalara katkı sağlamak adına “İşte Mutluluk Ölçeği (İMÖ)” nin kısa formuna da bu çalışma ile oluşturulmuştur. İşte Mutluluk Ölçeği'nin uzun formu 36 madde 4 boyuttan oluşmaktadır. Her bir boyuttan faktör yükü en yüksek 2 madde seçilmiş ve bu maddeler bir araya getirilerek 8 maddeli tek boyutlu “İşte Mutluluk Ölçeği Kısa Formu (İMÖ-K)” oluşturulmuştur Ölçeğin tamamı için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .76 iken, yapılan bu çalışmada ise iç tutarlık katsayısı (Cronbach α) ,84 olarak hesaplanmıştır. Her bir alt boyut için Cronbach alpha güvenirlik katsayıları .62 ile .74 arasındadır. Elden edilen bulguların sonucunda ölçeğin psikolojik dayanıklılık kişilik özelliğini geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri katılımcılara Google Form üzerinden ulaştırılarak doldurulması istenmiştir.

2.5. Veri Analizi

SPSS 22.0 programıyla T-testi ve Anova testleri yapılarak analiz sonuçlarını ulaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Mesleki mutluluğun cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Mesleki Mutluluğun Cinsiyet Açısından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Mesleki Mutluluk	Kadın	129	3,69	,641	2,106	,447
	Erkek	40	3,45	,590		

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p < 0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Mesleki mutluluğun yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Mesleki Mutluluğun Yaş Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Mutluluk	20-30	21	3,70	,510	,564	,689
	31-40	62	3,71	,580		
	41-50	55	3,58	,702		
	51-60	24	3,57	,700		
	61 ve üzeri	7	3,46	,762		

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

3.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Mesleki mutluluğun mesleki kıdem bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Mesleki Mutluluğun Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Mutluluk	0-5 yıl	18	3,65	,497	,347	,846
	6-10 yıl	34	3,71	,612		
	11-15 yıl	41	3,59	,667		
	16-20 yıl	21	3,52	,642		
	21 ve üzeri	55	3,67	,678		

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Mesleki mutluluğun çalışılan kurum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan t testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Mesleki Mutluluğun Çalışılan Kurum Açısından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Mesleki Mutluluk	Devlet Okulu	152	3,63	,651	-,330	,299
	Özel Okul	17	3,69	,496		

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk puanı çalışılan kuruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p<0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Mesleki mutluluğun öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Mesleki Mutluluğun Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Mesleki Mutluluk	Ön lisans	5	3,87	,718	,728	,484
	Lisans	136	3,61	,659		
	Lisansüstü(yüksek lisans- doktora)	28	3,73	,499		

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk öğrenim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Mutluluk, insanların küçüklüklerinden beri en çok dikkat ettikleri ve en çok aranan konulardan biridir. Sosyal ilişkilerin en yoğun olduğu ortamlardan biri olan örgütlerde, bireyler üyesi oldukları örgütlerin amaçlarına ulaşmayı amaçlarlar. Örgüt çalışanları sakin ve huzurludur, örgütteki işlerini daha verimli ve memnuniyetle yaparlar. Kuruluşların, hedeflerine ulaşmada çalışanlarının mutluluğunu göz önünde bulundurmaları gerekir. Mutluluk eğitim kurumlarında da çok önemli bir kavramdır. Konu ile ilgili yapılan analiz sonuçları aşağıdaki gibidir:

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk puanı cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk puanı çalışılan kuruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir

Analiz sonuçlarına göre mesleki mutluluk öğrenim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

İşte mutluluk ölçeği daha önce öğretmenler üzerinde uygulanmadığı için kıyaslanacak veri bulunmamaktadır.

4.1. Öneriler

Eğitim kurumlarında mutluluk her alanda olduğu gibi büyük öneme sahiptir. Öğretmenlerin mutluluk düzeyleri çalışmada tespit edilmiştir.

Bundan sonraki çalışmalarda okul yöneticileri de örneklem grubuna dahil edilebilir.

Öğretmenlerin mutluluk düzeyleri ile öğrencilerin başarıları arasındaki ilişki tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

Baysal, S. ve Aka, İ. Ç. (2013). Bir Pazarlama Stratejisi Olarak Mutluluk Temasının Markalar Tarafından Kullanılması: Mutluluk Temelli Pazarlama Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 84-93.

- Bülbül, Ş. ve Giray, S. (2011). Sosyo-Demografik Özellikler İle Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi. *Ege Academic Review*, 11, 113-123.
- Büyüköztürk Ş., (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Döş, İ. (2013). Mutlu Okul. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 266-280.
- Ergün, A. (2009). *İlköğretim Okulu 6-7-8.Sınıf Öğrencilerinin Mutlu Öğretmen Algıları (Beşiktaş Örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz, A. ve Atak, H. (2011). Ergen Öznel İyi Oluşunun, Öz Saygı Ve İyimserlik Eğilimi İle İlişkisinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 170-181.
- Karasar, N., (2014). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel yayıncılık
- Mok, M. M. C., & Flynn, M. (2002). Determinants Of Students' Quality Of School Life: Path Model. *Learning Environments Research*, 5(3), 275-300.
- Noddings, N. (2003). *Happiness And Education*. Cambridge: CUP
- Suldo, S. M., & Shaffer, E. J. (2008). Looking Beyond Psychopathology: The Dualfactor Model Of Mental Health In Youth. *School Psychology Review*, 37(1), 52-68.
- Suldo, S. M., Friedrich, A. A., White, T., Farmer, J., Minch, D. & Michalowski, J. (2009). Teacher Support And Adolescents' Subjective Well-Being: A Mixedmethods Investigation. *School Psychology Review*, 38(1), 67-85.
- Ünüvar H., (2021). *İşte Mutluluk Ölçeği (İmö): Bir Ölçek Geliştirme Çalışması Ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İşte Mutluluk Üzerindeki Etkisinde İş Yaşam Dengesinin Aracılık Rolü (Yayımlanmamış doktora tezi)*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Yazıcı Ö. F. (2015). *Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Mutluluk Ve Zindelik Düzeylerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Trabzon.